

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 11066/2024
04.09.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у правној ствари тужила-противтужених АА из ... и малолетне ББ из ..., чији је законски заступник мајка АА, чији је пуномоћник Санда Сувачар, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца ВВ из ..., Република Француска, са боравиштем у ..., чији су пуномоћници Дина Бајрамовић, Радивоје Јовић и Владо Танасковић, адвокати из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права по тужби и противтужби, одлучујући о ревизији туженог-противтужиоца изјављеној против решења Вишег суда у Новом Саду Гж2 7/24 од 14.02.2024. године, у седници већа одржаној дана 04.09.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог-противтужиоца изјављена против решења Вишег суда у Новом Саду Гж2 7/24 од 14.02.2024. године.

Образложење

Решењем Основног суда у Новом Саду П2 1511/23 од 20.11.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је приговор апсолутне ненадлежности истакнут од стране туженог-противтужиоца. Ставом другим изреке, Основни суд у Новом Саду огласио се ненадлежним за поступање у овој правној ствари и укинуо све радње спроведене у овом поступку. Ставом трећим изреке, одбачена је тужба тужила-противтужених од 15.09.2023. године. Ставом четвртим изреке, одбачена је противтужба туженог-противтужиоца од 05.10.2023. године.

Решењем Вишег суда у Новом Саду Гж2 7/24 од 14.02.2024. године, усвојена је жалба тужила-противтужених, првостепено решење је преиначено у ставовима првом и другом изреке тако што је одбијен приговор ненадлежности домаћег суда истакнут од стране туженог-противтужиоца и одређено да је суд Републике Србије надлежан да поступа по тужби и по противтужби у овој правној ствари, а укинуто у делу којим су одбачене тужба тужила-противтужених и противтужба туженог-противтужиоца (ставови трећи и четврти изреке).

Против другостепеног решења тужени-противтужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешно утврђеног чињеничног стања.

Тужиле-противтужене су дале одговор на ревизију.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. у вези члана 420. ставови 1. и 6. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23 – др закон) у вези члана 208. Породичног закона, Врховни суд је нашао да је ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужиле-противтужена АА и тужени-противтужилац ВВ су родитељи малолетне ББ, рођене ...2020. године у Француској. По престанку њихове ванбрачне заједнице, родитељи мал. ББ закључили су споразум 13.01.2023. године у Француској, ..., (где је породица у то време живела), којим су се договорили о вршењу родитељског права над малолетним дететом (да заједнички врше родитељско право), о пребивалишту детета (да има неизменично пребивалиште код оба родитеља, тако што је прецизирано да ће пребивалиште до јуна 2024. године бити у Србији, на адреси пребивалишта мајке у ..., а од јуна 2024. године до јуна 2028. године у Француској, у ..., након чега ће поново размотрити модалитете дететовог пребивалишта), о начину одржавања личних односа (да дете буде неизменично код једног и код другог родитеља за цео период, по седмицама и данима, у вези са чиме су се договорили и да ће мајка са дететом отићи у Србију почев од 27.01.2023. године, а да ће им се отац придружити најкасније до 01.06.2023. године, док не буде нашао смештај на лицу места), обавези издржавања малолетног детета од стране родитеља и о школовању малолетног детета (да ће прва година школовања детета започети са три године у септембру 2023. године у Србији, тако што ће се, по избору родитеља, уписати у француску школу „ГГ“ у ...). Пресудом судије породичног права Суда у ... посл. бр. РГ 22/05433 од 17.02.2023. године извршена је хомологација и дата извршна снага овом споразуму. Наведена пресуда је призната решењем Вишег суда у Новом Саду Р 58/23 од 01.09.2023. године. Сагласно наведеном споразуму, мајка је са малолетним дететом дошла из Француске у Србију дана 27.01.2023. године, од када живе на адреси у ..., а отац детета је дошао из Француске у Србију 06.02.2023. године, изнајмивши стан у ... . Стан у коме живе мајка и дете власништво је ванбрачног партнера мајке ДД. Малолетна ББ уписана је у приватну предшколску установу „ГГ“ у ..., целодневни програм, почев од 01.09.2023. године (коју у периоду од 22.09.2023. године до 25.10.2023. године није похађала). Мајка детета је од 09.10.2023. године запослена у привредном друштву „ЂЂ“ ДОО Београд – ..., на неодређено време на радном месту Агент у корисничком центру ..., са месечном зарадом од 112.024,00 динара. Купила је земљиште у околини ... (КО ...), површине 644 м2 (кат. парцела ..., њива пете класе, уписана у листу непокретности .. КО ...) са намером да зида кућу. За јул, август и септембар 2023. године мајка детета је од стране Фонда за породичне додатке у Републици Француској примила новчану социјалну помоћ, а приликом обрачуна узета су у обзир издржавана лица и то малолетна ББ. Породица мајке живи у Србији (...).

Првостепени суд је с позивом на члан 5. ставови 1. и 2. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, члан 3. Закона о решавању сукоба

закона са прописима других земаља и члан 16. став 3. Закона о парничном поступку, усвојио приговор апсолутне ненадлежности домаћег суда истакнут од стране туженог-противтужиоца, огласио се ненадлежним за поступање у овој правној ствари и укинуо све радње спроведене у поступку, и одбацио тужбу и противтужбу јер је закључио да малолетно дете у овој правној ствари има уобичајено боравиште у Републици Француској због чега постоји надлежност суда те државе да одлучује о заштити његове личности, а што је и у његовом најбољем интересу да се поступак за измену судске одлуке о начину вршења родитељског права спроведе пред судом те државе, посебно имајући у виду да се измена пресуде, донете на основу споразума странака, тражи свега непуних седам месеци од њеног доношења. Првостепени суд је пре свега пошао од споразума родитеља о пребивалишту малолетног детета, закључивши да је њихова јасна намера била да се дете након краћег боравка у Републици Србији поново врати у Француску, где је било његово уобичајено боравиште до тада, узраста детета (пуне три године), као и релативно кратког периода боравка детета у Србији (од 27.01.2023. године). Због тога је закључио да се дете није у потпуности интегрисало у друштвену средину у Србији, имајући у виду чињеницу да је тек 01.09.2023. године, уписано у предшколску установу у Србији, коју према потврди предшколске установе „ГГ“ није похађало у периоду од 22.09.2023. године до 25.10.2023. године при чему мајка детета у Француској остварује право на социјалну помоћ за малолетно дете, на које детете као француски држављанин има право, као и чињеницу да из извештаја Фонда за породичне додатке Департмана Атланска Лоара произлази да мајка малолетног детета дужна да одмах обавести Фонд о свакој промени ситуације (породичне, професионалне, смештај итд, што она није учинила).

Другостепени суд је, с позивом на чланове 1. став 1. тачка 1., 5. ставови 1., 2. и 3. и 11. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлуке о сарадњи у материји родитељско одговорности мера за заштиту деце, члан 3. став 1. Конвенције о праву детета и члан 26. став 1. Закона о парничном поступку, одлучио као у изреци побиијаног решења, сматрајући да се без обзира на временски период током којег малолетна ББ борави у Србији (а што је у тренутку доношења другостепене одлуке било више од годину дана), Република Француска не може сматрати местом њеног уобичајеног боравишта у моменту подношења тужбе и противтужбе и доношења првостепене одлуке, већ је место њеног уобичајеног боравишта Република Србија. Ово с тога што дете од 27.01.2023. године, са мајком, живи у Србији (где од 06.02.2023. године живи и отац детета), у складу са споразумом закљученим између мајке и оца од 13.01.2023. године, који је хомологован пресудом Породичног суда у ... од од 17.02.2023. године, која пресуда је призната решењем Вишег суда у Новом Саду Р 58/23 од 01.09.2023. године, којим је договорено, између осталог, да ће пребивалиште малолетне ББ бити у Србији, у ... до јуна 2024. године, а од јуна 2024. године до јуна 2028. године у Француској у ..., након чега ће родитељи размотрити где ће бити пребивалиште малолетног детета. Сходно наведеном споразуму мајка и малолетно дете живе на заједничкој адреси, са пријављеним боравиштем у Србији, ..., дете је уписано је у предшколску установу „ГГ“, целодневни програм, почев од 01.09.2023. године, са наизменичним боравком код оца и мајке, мајка детета има намеру да се са дететом стално настани у Републици Србији, засновала је радни однос на неодређено време и купила непокретност. Због тога је закључио да је центар животне активности детета у Србији, у ... већ одређено време, као државе пред чијим је судом покренут овај поступак, због чега фактичко стање одговара намерама оба родитеља у погледу боравишта и образовања малолетног

детета. Из наведеног јасно произлази да боравак малолетне ББ у Србији, у ..., у моменту подношења тужбе и доношења првостепене одлуке није узгредан и само привремен, већ хотимичан, испланиран и споразумом родитеља договорен са намером да се у том месту одвијају њене животне активности (најмање до јуна 2024. године). Приликом оцене где се налази уобичајено боравиште малолетне ББ у контексту интегрисаности детета у друшвену средину, другостепени суд је посебно имао у виду њен низак календарски узраст (да је рођена ...2020. године), због чега је у конкретном случају друштвена средина детета првенствено породица коју чине лица са којима дете живи и која се старају о њему. Околност да малолетна ББ актуелно не одлази у предшколску установу није од значаја за другачије одлучивање и не указује на евентуалну неадаптираност детета на живот у Републици Србији, посебно имајући у виду да није поднет захтев за испис детета из предшколске установе. Због свега изнетог, другостепени суд је закључио да најбољи интерес малолетног детета и околности у коме оно живи и борави може да утврди суд коме су информације и докази лакше доступни, а узимајући у обзир и постављене захтеве за одређивање привремених мера, што је овде суд Републике Србије.

Одлука другостепеног суда је правилна.

Чланом 26. став 1. Закона о парничном поступку, прописано је да је домаћи суд надлежан за суђење, ако је његова надлежност за спор са међународним елементом изричито предвиђена законом или међународним уговором, а ставом 2. да ако у закону или међународном уговору нема изричите одредбе о надлежности домаћег суда за одређену врсту спорова, домаћи суд је надлежан за суђење у тој врсти спорова иако његова надлежност произлази из одредбе Закона о месној надлежности домаћег суда.

Према члану 3. Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце из 1996. године („Службени гласник Републике Србије“ - Међународни уговори број 20/2015), која је у складу са чланом 16. став 3. Устава Републике Србије, постала саставни део њеног правног поретка и непосредно се примењује 01.01.2016. године, мере за заштиту личности или имовине детета предвиђене у члану 1. могу се, између осталог, односити и на: а) стицање, вршење, престанак или ограничење родитељске одговорности, као и на њено преношење; б) право на старање, укључујући право на старање о личности детета и нарочито право на одређивање боравишта детета, као и право на виђање детета, које обухвата и право да се дете на одређено време одведе ван места свог уобичајеног боравишта. Према члану 4., Конвенција се не примењује на обавезе издржавања (д). Према члану 5. став 1. Конвенције, судски или управни органи државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште надлежни су да одреде мере за заштиту личности и имовине детета. Према ставу 2. овог члана, ако дете заснује уобичајено боравиште у другој држави уговорници, надлежни су органи државе новог уобичајеног боравишта детета, осим у случају из члана 7. (незаконито одвођење или задржавање детета). Према члану 11. став 1. Конвенције, у свим хитним случајевима, органи сваке државе уговорнице на чијој територији се налази дете или његова имовина надлежни су за одређивање неопходних мера заштите.

Са аспекта апстрактне заштите деце, предност критеријума уобичајеног боравишта детета (члан 5. став 1. Конвенције) је у томе што у држави уобичајеног боравишта дете има свој дом, што подразумева висок степен његове интегрисаности.

Тиме је омогућено заснивање надлежности суда оне државе уговорнице која најподробније може да процени најбољи интерес детета и околности у којима оно живи – докази су му, по правилу лако доступни, а може и без тешкоћа да (евентуално) прибави мишљење детета. С тога је суд државе уобичајеног боравишта детета најпогоднији да одлучује о заштити детета у оквиру његове породице (право на старање, право на виђање детета, продужења родитељског права) или у односу на ту породицу (надзор над вршењем родитељског права). Корекција претпоставке да је у најбољем интересу детета да се о његовој заштити одлучује у држави уобичајеног боравишта извршена је установама уступања надлежности (чланови 8. и 9. Конвенције) и проширења надлежности поводом бракоразводног поступка или поступка за раставу брака родитеља детета (члан 10. Конвенције), што овде није случај.

За разлику од пребивалишта које је правни појам, уобичајено боравиште је фактички концепт чију садржину одређују судови. Критеријуми за његово утврђивање варирају зависно од узраста детета. Основни би били: а) степен интегрисаности у друштвену и породичну средину, б) трајање и редовност боравка, в) услови и разлози за останак у одређеној држави, г) пресељење породице, д) држављанство детета, ђ) место и услови похађања школе, е) познавање језика конкретне државе и ж) породичне и друштвене везе детета у конкретној држави (у том смислу се изјаснио и Европски суд правде у одлуци С-523/07 А донетој за потребе примене *Brisel II bis* Уредбе). Када је у питању мало дете, узима се у обзир уобичајено боравиште родитеља и његове намере да се са дететом настани у датој земљи, што није пресудно ако је дете интегрисано у одређеној породичној и друштвеној средини или ако је право родитеља да одлучује о месту боравка детета ограничено правом другог родитеља или одлуком надлежног суда. Уобичајеним боравиштем детета сматра се место где се налази центар живота детета. Где је тај центар, утврђује се проценом утицаја свих околности, полазећи од два фундаментална принципа породичног или међународног приватног права: принципа најбољег интереса детета и принципа најближе везе и одређене слободе суда код процене одређивања где се то место конкретно налази. Породична средина процењује се на основу интегрисаности у друштвену и породичну средину родитеља.

Применом конвенцијских норми на овај случај и наведених критеријума долази се до закључка о надлежности домаћег суда да одлучује о вршењу родитељског права, односно измени претходне судске одлуке о вршењу родитељског права, пребивалишту малолетног детета, његовом издржавању (на које се не примењује Конвенција) и одржавању личних односа (што је предмет тужбеног и противтужбеног захтева).

И по оцени Врховног суда, у време подношења тужби родитеља за измену претходне судске одлуке о вршењу родитељског права (тужба мајке поднета је 15.09.2023. године, а противтужба оца 15.10.2023. године), уобичајено боравиште мал. детета у овој правној ствари било је у Републици Србији из разлога које је за своју одлуку дао другостепени суд. Због тога постоји надлежност суда Републике Србије да одлучује о заштити њене личности у складу са чланом 5. став 1. Конвенције.

У прилог правилности закључка другостепеног суда говори пре свега чињеница да у конкретном случају мал. дете (које је рођено ...2020. године у Француској) живи са мајком у Републици Србији, ..., непрекидно од 27.01.2023. године (од фебруара 2023. године и отац детета живи у Републици Србији, ...), а од 01.09.2023. године уписано је у вртић „ГГ“ (...). Ово је у складу са писменим споразумом родитеља од 13.01.2023.

године да дете до јуна 2024. године има пребивалиште у Републици Србији (чије држављанство, између осталог, има мајка детета), уз школовање у Републици Србији у том периоду, хомологованим одлуком суда у ... (Француска) од 17.02.2023. године, признатом од стране домаћег суда одлуком од 01.09.2023. године. Оваквим споразумом родитељи су се сагласили да центар животних активности мал. детета буде у Републици Србији од 27.01.2023. године до јуна 2024. године (када ће дете имати 4 године) што обухвата период дужи од годину дана. Дете живи у заједничком домаћинству са мајком и мајчиним ванбрачним партнером, у стану који је власништво ванбрачног партнера мајке, где су дете и мајка пријављени са адресом становања. У оквиру тог домаћинства говори се српским језиком, у истом граду живи и родбина по мајци, као и пријатељи, који такође говоре српским језиком и негују вредности и обрасце културног понашања препознатљиве за Републику Србију (Војводина), као значајне чиниоце у процесу идентификације и интеграције детета у нову средину. Мајка је засновала и радни однос у Републици Србији и купила непокретност у циљу трајног решења стамбеног питања, изражавајући тиме намеру сталног настањивања у овој земљи. Истовремено, сагласно споразуму родитеља, у Републици Србији отпочео је и процес адаптације детета на нов начин одржавања личних односа са оцем (у односу на период када је било у узрасту „бебе“ у условима постојања ванбрачне заједнице родитеља) у оквиру којег су се испољили одређени проблеми који су довели до међусобних подношења тужби родитеља домаћем суду.

Све ово указује да је већ у време подношења тужбе, односно противтужбе, као меродавног момента за оцену приговора ненадлежности домаћег суда за поступање у овој правној ствари, процес интеграције мал. детета у Републици Србији (град ...) био знатан с обзиром на животну доб детета (3 године и 3 месеца). Ово стога што је од доласка у Републику Србију (са 2,5 године) до подношења тужби родитеља прошло пуних 7 месеца, који период иако није дуг истовремено је за дете тог узраста веома значајан јер је у погледу стварања породичних и социјалних контаката интензивнији од периода у коме је дете живело у Француској (од рођења до 2,5 године) када је, по природи свог развоја, било упућено углавном на родитеље. Дакле, период у којем мал. дете живи у Републици Србији је период ангажовања његових највећих потенцијала у смислу развијања сопственог идентитета и уклапања (адаптацију) у нову породичну и социјалну средину, што је опште познато када се ради о узрасту детета од 3 године. Због тога Врховни суд овој тачки везивања даје превагу у односу на друге тачке везивања. Код изнетих разлога, чињеница да је дете рођено у Републици Француској, да има држављанство те земље, као и отац детета, са којим дете без сумње негује говорни француски језик током редовних боравака код оца који живи у истом граду и труди се да редовно узима дете код себе (а на ком језику ће се одвијати и школовање детета у вртићу „ГГ“ у ...) нису овде од пресудног утицаја.

При томе, не може се занемарити чињеница да се мајка детета у периоду пре подношења тужбе и противтужбе више пута обраћала надлежним органима Републике Србије (Центар за социјални рад и Министарство унутрашњих послова), пријављујући оца детета, између осталог, у вези проблема у погледу спровођења дела њиховог међусобног споразума који се односи на начин одржавања личних односа детета и оца (према наводима тужбе дете наизменично проводи четири дана у домаћинству са мајком, а четири дана у домаћинству са оцем, након чега мајка код детета уочава промене у виду „трауматичних реакција“) што би, уколико је тачно, могао бити споказатељ да дете свој дом доживљава у домаћинству мајке и породичном и

социјалном окружењу мајке. Подношењем тужби за измену претходне судске одлуке о вршењу родитељског права суду Републике Србије од стране оба родитеља, у коме се у то време налазило пребивалиште малолетног детета, родитељи су исказали сагласност да о томе одлучује суд Републике Србије (све до истицања приговора оца о ненадлежности домаћег суда поднеском од 30.10.2023. године, при чему се тужилачка страна претходно изјаснила на наводе противтужбе).

Ово су разлози који опредељују и Врховни суд да закључи да уобичајено боравиште детета у Републици Србији како у моменту подношења тужбе и противтужбе, тако и у време доношења побијане одлуке другостепеног суда.

Супротно осталим наводима ревизије, другостепени суд је правилно оценио све битне чињенице за оцену уобичајеног боравишта малолетног детета. Туженом-противтужиоцу се побијаном одлуком не ускраћује остваривање заштите родитељског права, с обзиром да му није онемогућено учешће у поступку пред домаћим судом у коме се одлучује о измени судске одлуке о вршењу родитељског права.

Сходно изложеном, на основу члана 414. став 1. у вези члана 420. став 6. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић